ΠΑΝΤΑ ΜΑΖΙ ΜΟΥ

Κι ἂν στὴ ζωὴ δὲ σὲ θωροῦν οἱ ἄλλοι,
Στὸν κάμπο ποῦ γελοῦν λουλούδια ἢ χιόνια
Καὶ στὸ βουνὸ ψηλὰ καὶ στἀκρογιάλι
Νὰ ζῇς σὲ νοιώθω στὸ πλευρό μου αἰώνια.

Γέρνουν μπροστὰ στὸ Χάρο ταπεινοί,
Μὰ βρέθηκε μαζί μου νικημένος·
Εἶσαι γιὰ μένα πάντα ζωντανὴ
Καὶ μόνο ὁ ἄλλος κόσμος πεθαμένος!

ΕΝΑΣ

ΡΑΣΟ ΚΑΙ ΠΕΡΙΚΕΦΑΛΑΙΑ

Ed è colpa mia sè cosi è?
(Macchiavelli)

Στὸ μεγάλο Δάσκαλό μας Ψυχάρη

Χρόνια τώρα ποὺ διαρκεῖ ὁ ἀγώνας καὶ δὲν προχωρέσαμε μὰ οὐδὲ βῆμα, χρόνια τώρα καὶ δὲν πληθύναμε, χρόνια τώρα καὶ ἀκόμα ἀποροῦμε γιατὶ δὲ νικήσαμε ἐπὶ τέλους. Καὶ τὸ ζήτημα τὸνομάσαμε γλωσσικὸ καὶ τὸ ζήτημα δὲν εἶταν γλωσσικό· εἶταν θρησκεφτικό! μὴ ξαφνιστῆτε. Εἶχαν δίκιο οἱ ὀχτροί μας νὰ μᾶς κηρύξουνε ἱερὸ πόλεμο μόλις ξεμυτίσαμε μὲ τὸ Καινούργιο Βαγγέλιο στὸ χέρι.

Ἤρθαμε ν' ἀνατρέψουμε μιὰ ὁλάκερη Παλιὰ Θρησκεία καὶ ἕνας πελώριος Ποπεδονότσεφ, Βυζαντινὸς Καλόγερος καὶ Ἀρχαῖος Ἕλληνας μαζί, ἐδιάταξε τοὺς Τσάρους τῆς στενοκεφαλιᾶς μας νὰ σφάξουν τοὺς βεβηλωτάδες. Εἴτανε θρησκεφτικὸς ὁ πόλεμος καὶ νὰ γιατί. Κάθε θρησκεία ἅμα παλιώση, ἢ καλύτερα ἅμα λαϊκεφτῇ, χάνει τὴν οὐσία της καὶ ἀπομένει μοναχὰ τὸ ροῦχο της, οἱ τύποι. Μᾶς ἀπόμεινε λοιπὸν ἕνα ράσο καλογερικὸ ἀπὸ τὴ Βυζαντινὴ ἱστορία καὶ μιὰ περικεφαλαία σχολαστικὴ ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ ἱστορία. Καὶ ἔτυχε καὶ τὰ δυὸ νὰ μιλοῦν τὴν ἴδια γλῶσσα καὶ συνεννοηθήκανε λαμπρά.

Εἶναι ἀδύνατο τώρα νὰ σκεφτοῦμε πέρα ἀπ' τὴν ἀξιοπρέπεια τῆς περικεφαλαίας μας, καὶ εἶναι ἀδύνατο νὰ σκοτώσουμε δίχως νὰ κάνουμε τὸ σταυρό μας.

Γιατὶ μαλλώνουμε ἀναμεταξύ μας καὶ τρωγόμαστε σὰν τὰ σκυλλιά; Γιατὶ ἔτσι ἔκαναν καὶ οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες. Γιατὶ σκοτώνουμε τὸ ἔθνος σὲ τέτιες περίστασες; Γιατὶ ἔτσι τὸ σκότωσαν καὶ οἱ καλόγεροι μιὰ φορά. Καὶ τοὺς δυὸ αὐτοὺς ἀποδιοπομπαίους τράγους ἦρθε νὰ τοὺς σαρώση τὸ Νέο Πνέμα, ὁ Νέος Ρωμιός, ὁ Μαλλιαρός· καὶ Μαλλιαρὸς δὲ θὰ πῇ Ἀρχαῖος Ἕλληνας, μὰ οὐδὲ Καλόγερος Βυζαντινός· θὰ πῇ ἄθρωπος ποὺ δὲ θέλει θρησκεία μουμιασμένη σὲ συναξάρια καὶ γλῶσσα κρυσταλλωμένη σὲ πάπυρους σκοροφαγωμένους·θὰ πῇ ἄθρωπος ποὺ θεωρεῖ τὸν ἑαφτό του ἱκανὸ νὰ σηκώση ὅλη τὴν ἐφτύνη τῶν πράξεών του δίχως νὰ ἐπικαλεστῇ τὴν *ἀρωγὴν τῶν προγόνων του*· θὰ πῇ ἄθρωπος ποὺ δὲν παραδέχεται τὸν πατέρα του, ἀφοῦ ἀφτὸς ἀνήκει πιὰ στὸ παρελθόν, στὴν ἀνθρωπότητα ὅλη δηλαδή.

* *
*

Στὰ μέρη μας ἕνας πατέρας εἶχε στείλει τὸ παιδί του στὸ Γυμνάσιο νὰ σπουδάξῃ. Τὸν πρῶτο χρόνο ἐπῆγε νὰ ρωτήξη τοὺς καθηγητάδες πῶς πάει τὸ παιδί του: «ἔξυπνο, μὰ διεφθαρμένο...» Τὸ δέφτερο χρόνο: «ἔξυπνο παιδί, εὐφυέστατο, μὰ ἄθεος...» Τὸν τρίτο «ἔξυπνο μὰ μαλλιαρός, δὲν παραδέχεται τὴν γλῶσσα τῶν πατέρων μας καὶ γι' ἀφτὸ τὸν ἀποβάλαμε...»

Ὁ πατέρας ὁ καημένος πάει νὰ μαλώση τὸ παιδί νὰ πάη νὰ ζητήση συχώρεση ἀπὸ τοὺς δασκάλους του γιὰ νὰ πάρη τὸ δίπλωμά του. Ὁ γιὸς ἔβρισε τὸν πατέρα του καὶ ἔφυγε γιὰ νὰ μὴν ξαναγυρίση πιὰ οὔτε στοὺς δασκάλους του, οὔτε στοὺς πατεράδες του.

Ἀφτὴ ἡ ἱστορία εἶναι ἑνοῦ παιδιοῦ, μὰ τῶν πιὸ μεγάλων θάναι πιὸ μεγάλη, κι' ὅταν ἐγίναμε μαλλιαροὶ ὅλοι μας ἐκάναμε θυσίες, καὶ ἄλλες δὲ σηκώνει πιὰ ἡ ράχη μας. Ζητᾶς θυσίες ἄλλες, πατέρα μας, κ' ἐμεῖς εἴμαστε θυσιασμένοι. Μᾶς προσκαλεῖς, πατέρα, νὰ ξανασηκώσουμε τὸ σταυρό, κι' ἀφτὸ μᾶς θυμίζει τὴ παλιά μας δύναμη καὶ τὴ σημερινὴ ἀδυναμία, γιατὶ εἴμαστε λεγεὼν ἀπομάχων καὶ μὲ μῖσος ἀναπολοῦμε τὴ θεία στιγμὴ ποὺ εἴχαμε τὴ θεία ἀφέλεια νὰ ἀνεβοῦμε στὸ Ρωμέϊκο Γολγοθᾶ. Μὴ μᾶς προσκαλεῖς νὰ ἑνωθοῦμε, γιατὶ θὰ ξεσκιστοῦμε. Πεσμένοι ἀπὸ θεώρατο ὕψος, Ναβουχονδονόσορες ἐγίναμε μ' ἀητοῦ νύχια καὶ μὲ θεριοῦ μορφὴ καὶ τὰ μάτια μας ἐθόλωσαν περιμένοντας νὰ ξαναφυτρώσουν καινούργια βλαστάρια ἀπὸ τὸν πεσμένο πλάτανο—καὶ ὁ πόλεμος τοῦ καθενὸς χωριστὰ μᾶς ἔκανε ἐγωϊστάδες καὶ ὁ καθένας μας ρήγας πολεμιστὴς γυρέβει δικό του πύργο νὰ θρονιαστῇ.

Φώναζέ μας, ἐσὺ ἀητοπούλα, γλυκειὰ κλωσσομάννα, κι' ἄνοιξε τὰ φτερούγια σου γιὰ νὰ μᾶς μαζέψης ὅλους· ἐμεῖς, πατέρα, θὰ ζητήσουμε ν' ἀνεβοῦμε στὰ φτερά σου ἀπάνω, ἀπάνω στὸ κεφάλι σου. Εἴμαστε τὰ ρωμιόπουλα, τὰ χαϊδεμένα παιδιὰ τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Φύσης. Εἴμαστε ὀχιόπουλα καὶ θὰ ξεσκίσουμε τὰ στήθια σου.

Καὶ σὰ σὲ εἶδα, πατέρα μου, στὴ βιβλιοθήκη σου μὲ ἄσπρα πιὰ μαλλιὰ «νὰ μᾶς ἀγαπᾶς ἀκόμα στὴ μοναξιά σου» ἄθελα θυμήθηκα τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν θρησκειῶν ποὺ μαρτύρησαν πρὶν θριαμπέψη ἡ ἰδέα τους, ἄθελα θυμήθηκα τὰ λόγια ποὺ λέει ὁ Schiller γιὰ τὸ θάνατο τοῦ Γουστάβου Ἀδόλφου νικητοῦ τοῦ Lützen στὸν τριακονταετῆ θρησκεφτικὸ πόλεμο: «Ἐπέθανε ἅγιος, ἅγιος, πρὶν ἡ φιλοδοξία φαρμακώση τὴν ψυχή του», καὶ εἶδα ἀπάνω ἀπ' τὴν κάτασπρη, τὴν Ὀλύμπια κορυφή σου, νὰ αἰωρῆται ὁ ἴδιος ἅγιος φωτοστέφανος καὶ τὰ ἴδια χρυσὰ λόγια καὶ τρομαγμένος ἐρώτησα γύρω μου:

— «Ἄσπρισαν τὰ χωράφια τῆς Ρωμιοσύνης; ἦρθε ἡ ὥρα τοῦ θέρους; καὶ στὸ Lützen τὸ δικό μας ποιὸς ἅγιος Γουστάβος θὰ πέση γιὰ νὰ γλυτώση τὸ νέο Λούθηρο; Ποιανοῦ οἱ πόθοι θὰ μείνουν παρθένοι; Ποιανοῦ ἡ Κάρμεν θὰ παιχτῇ ὅταν ὁ μελῳδὸς Ὀρφέας θἄχη ρίξη τὴ λύρα του στὸ ποτάμι;» Ed è colpa mia sè cosi è?

Αἴγυπτο. Chibin-el-Kom

ΘΕΟΦΑΝΗΣ ΜΑΒΡΟΜΑΤΗΣ

Ἑλένη: Φαίνεσαι πολὺ εὐχαριστημένη ἀπ' τὸ καινούριο σου φόρεμα.

Κατίνα: Ναί· τὸ βρῆκε καλὸ ὁ ἄντρας ποὺ πειότερο ἀγαπῶ καὶ τὸ κατηγόρησε ἡ γυναῖκα ποὺ πειότερο μισῶ.

Φώτω(βλέποντας ἕνα ἄγαλμα τῆς Ἀφροδίτης τῆς Μήλου): Μοῦ φαίνεται, Σμαρώ, πὼς οἱ γυναῖκες τὰ παλιὰ χρόνια εἴχανε πιὸ πλατὺ στῆθος παρὰ τώρα.

Σμαρώ: Ναί, ἴσως οἱ ἄντρες εἴχανε πιὸ μακρυὰ χέρια.

Τὸ καλύτερο μέσο γιὰ νὰ μὴ ξεχνᾷς εἶναι νὰ δένῃς μιὰ κλωστὴ στὸ δάχτυλό σου. Τὸ ἴδιο ἔκανε καὶ μιὰ γυναῖκα τἀντρός της τὸ πρωί, γιὰ νὰ τοῦ θυμίση νὰ κόψη τὰ μαλλιά του.

Γυρίζοντας ὁ ἄντρας τὸ βράδυ στὸ σπίτι βλέπει τὴν κλωστὴ στὸ δάχτυλό του. «Ναί, τὸ θυμᾶμαι», εἶπε, καὶ περήφανα χαμογελῶντας μπῆκε στὸ μαγαζὶ ποὺ συνήθαε καὶ κάθησε σὲ μιὰ πολυθρόνα.

— Μὰ σᾶς ἔκοψα τὸ πρωὶ τὰ μαλλιά, κύριε! τοῦ κάνει μ' ἀπορία ὁ μπαρμπέρης.

Ο ΞΕΝΟΣ ΤΥΠΟΣ

Στὸ φιλολογικὸ περιοδικὸ «Vjessy» τῆς Μόσκας, φύλλ. Φλεβάρη 1905, δημοσιεύτηκαν τἀκόλουθα:

«Τώρα τελευταῖα δημοσιεύτηκε στὸ «Νουμᾶ» (φυλλ. 129—132) ἕνα δρᾶμα κοινωνικὸ τοῦ κ. Δ. Ταγκόπουλου, γνωρισμένου δημοσιολόγου, ποὺ πρώτη φορὰ καὶ μ' ἐπιτυχία, μᾶς φανερώνεται δραματουργός. Τὸ δρᾶμα ὀνομάζεται «Ζωντανοὶ καὶ Πεθαμμένοι» καὶ ἡ ὑπόθεσή του πάρθηκε ἀπὸ τὰ τελευταῖα τοῦ ξανανιωμοῦ ρέματα ποὺ κλειοῦνε μέσα τους τὸ μέρος ἐκεῖνο τῆς Ἑλληνικῆς κοινωνίας τὸ πιὸ διανοητικὰ δουλεμένο. *Ζωντανοὶ* εἶν' ἐκεῖνοι ποὺ θέλουνε νὰ κόψουνε τὴν κλωστὴ μὲ τὰ περασμένα, ποὺ θέλουνε νὰ εἶναι, ἁπλούστατα, «Ρωμιοί», καὶ ὄχι μονάχ' «ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων», ποὺ θέλουνε νὰ ρήξουν ἀπὸ πάνω τους τὸ δυσκολοβάσταχτο βάρος τῆς δόξας τῶν προγόνων τους. Οἱ *πεθαμμένοι*, ἐξεναντίας, ὀνειρεύονται τὸ ξαναγέννημα τῆς «μεγάλης Ἑλλάδας» ἀπάνου στὰ χαλάσματα τῆς Ἀκρόπολης. Εἶναι φωνακλάδες ποὺ δὲν ἔχουν παρὰ τὰ λόγια, καὶ τοὺς λείπουν τὰ πράγματα. Πρέπει νὰ σημειωθεῖ πὼς πρώτη φορὰ μᾶς δείχνονται σ' ἑλληνικὴ σκηνὴ ἄνθρωποι ἀπὸ τὴν τάξη τὴ διανοητική. Ὡς τὰ τώρα οἱ δραματογράφοι παίρνανε τὰ θέματά τους ἀπὸ τὴ ζωὴ τοῦ λαοῦ ἢ τῶν μικρονοικοκυραίων».

Ο ΣΥΓΓΡΑΦΕΥΣ

Ὅταν πρωτοδιάβασα τὴ σημειωσούλα τοῦ Δασκάλου μας γιὰ τὸ «Συγγραφεύς» μοῦρθε νὰ γράψω δυὸ λόγια ἀπάνω σ' αὐτή, μὰ σταμάτησα. Ὕστερις δμως ποὺ διάβασα τὴν ἀντισημειωσούλα γιὰ τὴν ἴδια λέξη τοῦ «Κάπιος ποὺ δὲν τὸν ξέρεις» εἶπα ν' ἀνακατευτῶ κ' ἐγὼ στὴ συζήτητη μὲ τὴν ἰδέα πῶς κάτι μπορεῖ νὰ βγῇ. Καὶ πρῶτα-πρῶτα τὴ λέξη ποὺ μᾶς προτείνει ὁ δεύτερος, δηλ. τὸ «λογογράφος» δὲν τὴν βρίσκω μήτε κατάλληλη μήτε καὶ πολὺ σωστή, γιατὶ λογογράφος εἶναι φτιάσμα τῆς καθαρεύουσας, λέξη ποὺ δὲν ἔχει μέσα της τὸ ἀληθινὸ νόημα τοῦ «συγγραφεύς», ποὺ μᾶς θυμίζει κομμάτι Φραγκισμὸ καὶ ποὺ στὴ γλῶσσα τοῦ λαοῦ σημαίνει ἐκεῖνον ποὺ γράφει λόγους μονάχα. Μιὰ φορὰ τὸ «λόγος» οἱ ποιητάδες κ' οἱ συγγραφέηδες τὸ μεταχειρίζουνταν γιὰ νὰ φανερώσουν τὰ κεφάλαια ἢ τὰ μέρη, ποὺ χώριζαν κάθε τους ἔργο. Τὴ σημασίαν αὐτὴ πῆρε κ' ἡ καθαρεύουσα καὶ μᾶς ἔφτιασε τὸ «λογογράφος», γι' αὐτὸ δὲ λέει καὶ τίποτε. Σήμερα λόγους γράφουν καὶ βγάνουν μονάχα οἱ βουλευτάδες, οἱ ρήτορες, οἱ διδάχοι τῆς θρησκείας, οἱ ξεσηκωτάδες τοῦ μυαλοῦ τοῦ λαοῦ σὲ κρίσιμες περίστασες καὶ οἱ τέτιοι.

Κατὰ τὴν ἰδέα μου ὁ «συγγραφεύς» στὴ ζωντανή μας γλῶσσα λέγεται σωστὰ καὶ γράφεται σωστὰ συγγραφέας κι ὄχι συγραφέας. Τὸ ν δὲ χάνεται ὅπως δὲ χάθηκε στὸ συγγενής, στὸ ἔγγονος ἢ ἀγκόνι, στὸ ἐγγαστρωμένος ἢ γκαστρωμένος, στὸ ἐγγυητὴς καὶ ἄλλα. Ἴσως στὸ συγγραφέας ἀκούγεται κάπως ἀλαφρότερα· πάντα ὅμως ἀκούγεται. Δὲν εἶμαι καθόλου δυνατὸς στὰ γλωσσολογικά, μὰ μοῦ φαίνεται πῶς ἐδῶ δὲν πέφτω καὶ πολὺ ὄξω. Γιὰ τὸ ν καὶ τὴν προφορά του ἔχω κάμει κάμποσες παρατήρησες ἀπάνου στὴ κουβέντα μὲ λογῆς-λογῆς ἀνθρώπους κ' ἐλπίζω νὰ τὶς γράψω μιὰ μέρα.

Ὁ «συγγραφέας» λοιπόν. Ἡ κατάληξη ἐας δὲν πρέπει νὰ μᾶς τρομάζῃ καθόλου, μήτε κ' εἶναι φόβος νὰ γίνῃ ποτὲς ἰᾶς, γιατὶ ζῇ στὸ στόμα τοῦ λαοῦ καὶ μάλιστα τοῦ ἀρέσει καὶ πολὺ καθὼς δείχνεται ἀπὸ τὰ παραδείγματα τοῦτα: Σκαπανέας, ἱππέας, δεκανέας, λέξες ποὺ κάθε μέρα τὶς λέει ὁ λαός, ποὺ τὶς ἔκαμε δικές του τὸ Ἔθνος, γιατὶ οἱ περισσότεροι Ἕλληνες πῆγαν καὶ θὰ πηγαίνουνε στρατιῶτες,καὶ ποὺ ἀκούγουνται σὲ κάθε μεριὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Τὴ λέξη «γραμματεύς» τὴν ἔκαμεν ὁ λαὸς «γραμτικός», μὰ δὲν ἔδιωξε καθόλου καὶ τὸ «γραμματέας». Σ' ὅποιο ὑπούργεῖο κι ἂν πάῃ κανένας θ' ἀκούσῃ πάντα κάποιονε νἀρωτάῃ: «Ἐδῶ εἶναι ὁ κ. Γραμματέας;» ἢ «Ἤρθεν ὁ κ. Γενικὸς Γραμματέας;» Εἶχα τὴν τιμὴ νὰ εἶμαι ἀρκετὸν καιρὸν «Ἰδιαίτερος Γραμματεὺς» τοῦ καλοῦ μας Δήμαρχου τῆς Ἀθήνας, τοῦ κ. Μερκούρη. Κάθε μέρα κουβέντιαζα μὲ πολλοὺς,

παραπολλοὺς ἀνθρώπους, ἄλλους γραμματισμένους κι' ἄλλους ἀγράμματους, καὶ πολλοὶ μὲ ζητοῦσανε στὸ γραφεῖό μου, μὰ κανένας ἀπ' αὐτοὺς δὲν ἔλεγε «γραμματικὸς» οὔτε «γραμματεὺς» παρὰ πάντα ὁ «γραμματέας» καὶ αἰτιατικὴ «γραμματέα». Ὁ ἴδιος ὁ κ. Δήμαρχος πολλὲς φορὲς ἔλεγεν: «ὁ γραμματέας μου» Θέλουμε κι' ἄλλες ὀνομαστικὲς σὲ ἑας; Νὰ τὰ Μανιάτικα παρανόμια: Μαρκέας, Πετρέας, Δημητρέας, Κουκέας, Μοσκουλέας, Μαυρέας καὶ χίλια ἄλλα ἀκόμη. Μὰ θὰ πῇ κανέας: Αὐτὰ εἶναι παρανόμια. Καὶ τί μὲ τοῦτο; Μήπως τὰ παρανόμια δὲν ἔχουνε δικαιώματα στὴ γραμματική καὶ στὴ γλωσσολογία; Εἶναι ἀκόμη καὶ τὰ ὀνόματα Θησέας, Ὀδυσσέας, ποῦ ἔτσι τὰ φωνάζει ὅλος ὁ κόσμος. Ὅλες αὐτὲς τὶς λέξες ὡς τώρα δὲν τὶς εἶπε κανείς: Σκαπανιᾶ, δεκανιᾶ, ἱππιᾶ γραμματιᾶ, Μαραθιᾶ κτλ. Θησιᾶ, Ὀδυσσιᾶ, Ὀρφιᾶ, καὶ Θαρρῶ πῶς ποτὲ δὲ θὰ τὶς πῇ. Νὰ κι' ὁ ζωγράφος μας ὁ Ἀριστέας ποῦ ὅσο κι' ἂν ὑπογράφεται Ἀριστεὺς ὁ κόσμος τόνε λέει: «ὁ Ἀριστέας» ὄχι ὅμως κι «ὁ Ἀριστιᾶς». Στὴν ἴδια σειρὰ βάζω καὶ τὸ «βαφέας» ἂν καὶ λέγεται καὶ «βαφιᾶς», μὰ σὲ περίσταση, ποῦ ὁ λαὸς λέγοντάς τον ἔτσι, θέλει νὰ δείξῃ πῶς ὁ βαφέας αὐτὸς δὲν εἶναι καλὸς τεχνίτης. Μὰ καὶ τὴ λέξη «βασιλέας» θὰ τὴν ἀκούσῃ κανεὶς καὶ στὴν Ἀθήνα καὶ σ' ἄλλες πολιτεῖες συχνότερα ἀπὸ τὸ «βασιλιᾶς». Ὥστε, καθὼς βλέπουμε, τὴν ἔχει τὴ κατάληξη ἑας ὁ λαὸς καὶ σὲ μεγάλο βαθμό, τὴν ἄλλαξε σὲ ιᾶς ὅπου τοὔρχονταν ὄμορφα, μὰ κι' ὅπου ἤθελε νὰ δείξῃ κάποια κακὴ σημασία. Γι' αὐτὸ ἔχει τὸ «γραφιᾶς» γιὰ νὰ λέῃ τὸ μουτζαλωτὴ τοῦ χαρτιοῦ, μὰ φύλαξε καὶ τὸ «γραφέας» ὅταν θέλει νὰ πῇ τὸν ὑπάλληλο. Τὸ νόστιμο ὅμως εἶναι πῶς καὶ τὴν κατάληξη ἑας τὴν ἔχει σὲ κάμποσες λέξες μὲ βριστικὴ σημασία καὶ ποῦ δὲν τὴ γράφω γιὰ νὰ μὴ νοιώσουν κάποιαν ἀηδία ὅτοι θὰ διαβάσουν τὶς γραμμές μου τοῦτες. Θαρρῶ πῶς τὸ ζήτημα γιὰ τὸν ἐνικὸ ἀριθμὸ λύνεται μ' αὐτὰ πολὺ σωστὰ καὶ σύφωνα μὲ τὸ γλωσσικὸ αἴσθημα τοῦ λαοῦ καὶ μὲ τὴν ἐπιστήμη.

Ἂς ἔρθουμε τώρα στὸν πληθυντικό. Ὁ τύπος συγγραφέηδες ὀρθὰ-κοφτὰ μοῦ φαίνεται ὁ καλύτερος κι' ὁ πιὸ σωστὸς, γιατὶ στηρίζεται ἴσα-ἴσα ἀπάνου στὴ γλῶσσα τὴ ζωντανή. Ἡ κατάληξη ηδες εἶναι πολὺ ἀγαπητὴ καὶ συχνὴ στὸ στόμα τοῦ λαοῦ τόσο, ποῦ πολλὲς φορὲς λέει καὶ «οἱ ταμίηδες». Τὶς ἴδιες λέξες ποῦ ἀνάφερα παραπάνου τὶς ἀκοῦμε καὶ στὸν πληθυντικὸ νὰ λέγουνται ἀπὸ κάθε λογῆς Ἕλληνα «σκαπανέηδες, ἱππέηδες, γραμματέηδες, βαφέηδες». Τὰ παρανόμια τὰ Μανιάτικα ἀδύνατο νὰ εἰπωθοῦν ἀλλιῶς παρὰ Πετρέηδες, Δημητρέηδες, Μαυρέηδες, Κουκέηδες· καὶ τὸ βεβαιόνουν αὐτὸ μὲ τὸν πιοημότερο τρόπο χιλιάδες ὀνόματα ποῦ τὰ συχνολένε. Μὰ θὰ μοῦ πῇ κανένας: «Κύριέ μου οἱ λέξες, ποῦ μᾶς εἶπες παραπάνου μπήκανε στὸ στόμα τοῦ λαοῦ ἀπὸ τὴν καθαρεύουσα, πῆραν τὸ λαϊκὸ τύπο, μὰ δὲν εἶναι καὶ γνήσιες δημοτικὲς, γι' αὐτὸ δὲ μποροῦν νὰ χρησιμέψουν ὅσο πρέπει στὴν ἀπόλυτη ἀπόδειξη». Ὥστε δὲ φτάνουν αὐτά; Μὰ νὰ ποῦ ἐγὼ φύλαξα γιὰ τὸ τέλος καὶ μιὰ λέξη καθαυτὸ λαϊκή. Καὶ μάλιστα ξένη λέξη, ποῦ ὁ λαὸς μὲ τὴ θαυμάσια γλωσσοπλαστική του δύναμη τῆς ἔδωκεν ὅλη τὴν Ἑλληνικὴ φόρμα. Στὴν Πάτρα καὶ σὲ πολλὰ μέρη τοῦ Μωριᾶ καὶ σὲ μερικὰ τῆς Ρούμελης λένε ὁ κολλέας (σύντροφος). Πρῶτα ἦταν collegas, ὕστερις κολλήγας (τόνε λένε ἔτσι σὲ πολλὰ μέρη) καὶ παραύστερις κολλέας. Στὰ ἴδια αὐτὰ μέρη θἀκούσῃ πάντα κανένας καὶ τὸν πληθυντικὸ κολλέηδες, ἀπὸ παιδιὰ κι' ἀπὸ μεγάλους: «εἴμαστε κολλέηδες». Ἔρχουνται οἱ κολλέηδές μου, σὲ ζητοῦν οἱ κολλέηδές σου. Εἶναι κ' ἕνα παλιὸ δίστιχο ἀπὸ κάποιο τραγοῦδι:

Καὶ μ' ἐμᾶς οἱ μπέηδες
Γίνηκαν κολλέηδες.

Θαρρῶ πῶς αὐτὰ ἀρκοῦνε γιὰ νὰ κρατήσουμε τὸν τύπο συγγραφέας καὶ τὸν πληθυντ. συγγραφέηδες χωρὶς νὰ ζητᾶμε ἄλλον ἄδικα καὶ χωρὶς νἀλλάξουμε τὴ σημασία τοῦ μοναδικοῦ μας γραφιᾶ. Ὅσο γιὰ τὸ ρῆμα, ὅποιος θέλει νὰ συγγράφῃ. ἂς κοιτάζῃ πῶς ἐσύγγραφαν οἱ ἀληθινοὶ συγγραφέηδες καὶ ἂν εἶναι φυσικό του θὰ μπορέσῃ νὰ συγγράψῃ κάτι καλὸ, καὶ τότες θὰ πῇ: νὰ ποῦ ἐσύγγραψα κ' ἐγὼ καὶ δὲν εἶμαι ἁπλὸς γραφιᾶς.

Ἀλεξάντρεια 26 τοῦ Φλεβάρη 1905

ΗΛ. Π. ΒΟΥΤΙΕΡΙΔΗΣ

Ο ,ΝΟΥΜΑΣ'

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ

Γιὰ τὴν Ἑλλάδα δρ. 10.—Γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸ φρ χρ. 10

20 λεφτὰ τὸ φύλλο λεφτὰ 20

ΠΟΥΛΙΕΤΑΙ: Στὰ κιόσκια τῆς Πλατείας Συντάγματος, Ὁμόνοιας, Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν, Σταθμοῦ Τροχιοδρόμου (Ὀφθαλμιατρεῖο) Σταθμοῦ ὑπογείου Σιδηροδρόμου (Ὁμόνοια)στὸ καπνοπωλεῖο Μανωλακάκη Πλατεία Στουρνάρα, Ἐξάρχεια), στὸ βιβλιοπωλεῖο «Ἑστίας» Γ. Κολάρου.

Στὸν Πειραιὰ: Καπνοπωλεῖο Γ. Ξηροῦ. ὁδ. Βουβουλίνας ἀρ. 1, σιμὰ στὴν Τρούμπα

Ἡ συντρομὴ πληρώνεται μπροστὰ κ' εἶναι ἑνὸς χρόνου πάντα.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

ΚΑΙ

ΠΡΑΜΑΤΑ

ΣΤΗΝ „ΑΚΡΟΠΟΛΗ"

τῆς περασμένης Κυριακῆς, σελ. 4, στήλ. 4, δημοσιεύτηκε μιὰ δήλωση πολὺ περίεργη, τῆς κ. Ἀσπασίας Μ. Γουλιμῆ, καὶ μι' ἄλλη δήλωση, ἀκόμα περιεργώτερη, τῶν «ἀνθρώπων τοῦ σπιτιοῦ της» ποὺ νὰ σᾶς ποῦμε τὴ μαυραλήθεια ἀξίζουν κ' οἱ δυό τους, οἱ δήλωσες δηλ. νὰ χαραχτοῦν μὲ χρυσᾶ γράμματα στὴ σάλα τῆς Βουλῆς γιὰ νὰ τὶς διαβάζουν ὅσοι φαντάζουνται πὼς ἡ πατρίδα μας δὲν κατοικιέται ἀπὸ λεύτερους πολίτες, ἀλλ' ἀπὸ κομματικοὺς ραγιάδες καὶ ἀπὸ βώδια—μὲ τὴν κυριολεξία της ἡ λέξη—συνταγματικά.

Ἡ κ. Γουλιμῆ, λοιπὸν ποὺ λέτε, ἀπαντώντας σ' ὅσους τῆνε συκοφαντήσανε πὼς ἐδολιεύθηκε τὸν συνδυασμὸ τοῦ Δεληγιώργη-Τρικούπη στὶς τελευταῖες ἐκλογὲς, δηλώνει πὼς καὶ ὕστερα ἀπὸ τὸν θάνατο τοῦ ἀντρός της, ἀνήκει, αὐτὴ καὶ ὅλ' οἱ ἄνθρωποι τοῦ σπιτιοῦ της, στὸν σεβαστὸν κτλ. Θ. Π. Ντεληγιάννη, καὶ «ὑπακούουσα εἰς τὴν διαταγήν του» ἔδωκε τοὺς ψήφους της στὸν συνδυασμὸ Δεληγιώργη-Τρικούπη.

Ἡ δεύτερη δήλωση τώρα. Μὰ αὐτὴ ἀξίζει νὰ δημοσιευτεῖ ἀλάκερη κι ἂς εἶναι καὶ στὴν καθαρεύουσα γραμμένη. Ἐξαιρετικὴ ἡ περίσταση κ' ἐπιτρέπουνται τὰ τέτια:

ΔΗΛΩΣΙΣ

Ἡμεῖς πάντες οἱ κάτωθι ὑπογεγραμμένοι χωρικοὶ κάτοικοι τοῦ χωρίου Ἀγγελοκάστρου τοῦ δήμου Ὠλενίας τῆς ἐπαρχίας Μεσολογγίου, ἀνήκομεν ἀποκλειστικῶς, καὶ θὰ ἀνήκωμεν εἰς τὴν οἰκογένειαν Γουλιμῆ, τῆς ὁποίας κεφαλὴ εἶναι ἡ χήρα τοῦ μακαρίτου ἀρχηγοῦ μας, καὶ πολυτίμου προστάτου μας Μιλτιάδου Γουλιμῆ, εἰς τὸ κέλευσμα δὲ τῆς χήρας Γουλιμῆ ὑπακούοντες πάντοτε, ἐψηφίσαμεν κατὰ τὰς παρελθούσας ἐκλογὰς τὸν συνδυασμὸν μόνον Δεληγεώργη καὶ Ἰωάννου Τρικούπη.

Ἐν Ἀγγελοκάστρῳ τῇ 4 Μαρτίου 1905.

Ὅ,τι καὶ νὰ γράψει κανεὶς σκολιάζοντας τὶς δυὸ αὐτὲς εὐγλωττότατες δήλωσες, θἄναι τίποτα μπροστὰ σὲ ὅσα οἱ ἴδιες φωνάζουν καὶ κηρύχνουνε. Εἶναι ἀκόμα καὶ μεγάλο κρῖμα νὰ μουντζουρώσει κανεὶς μὲ σκόλια τὶς δυὸ αὐτὲς πολύτιμες περγαμηνές. Ἂς τὶς πάρουν λοιπὸν ἔτσι ἀσκολίαστες ὅσοι πιστεύουν πὼς ἡ Ἑλλάδα κυβερνιέται ἀνθρωπινὰ κι ἂς μᾶς τὶς τρίψουν στὴ μούρη μας. Μᾶς ἀξίζει στ' ἀληθινὰ τέτια μεγάλη κ' ἐξαιρετικὴ τιμή.

ΟΙ ΑΡΧΑΙΟΙ

τόποι κατάντησαν οἱ περισσότεροι κοπρῶνες, μὲ τὴ μανία ποῦχουν οἱ Ρωμιοί, καθὼς μᾶς ἔλεγε πρωχτὲς ὁ ἀρχαιολάτρης φίλος μας Περικλῆς Γιαννόπουλος, νὰ μαγαρίζουν κάθε ἱστορικὸ μνημεῖο καὶ νὰ λερώνουν κάθε καινούριο μάρμαρο.

Τὴ μανία μας αὐτήν, κατὰ τὸν κ. Χατζιδάκι πάντοτε, πρέπει νὰ τὴν κρύβουμε καὶ μάλιστα ἀπὸ τοὺς ξένους· γι' αὐτὸ καὶ ἡ ἀστυνομία μας βάλθηκε στὰ γερὰ νὰ καθαρίσει ὅλα τὰ ἀρχαῖα μνημεῖα γιὰ νὰ μπορέσουνε νὰ τὰ ἐπισκεφτοῦν μεθαύριο οἱ ξένοι ἀρχαιολόγοι μὲ ἀνοιχτὰ τὰ μάτια καὶ τὶς μύτες τους.

Ἀφοῦ εἶναι ἔτσι τὰ πράματα, μακάρι νὰ γινόταν κάθε χρόνο Ἀρχαιολογικὸ συνέδριο. Κ' ἕνα ἄλλο ἀκόμα: Ἀφοῦ καθαρίζουνται ὅλ' οἱ Ἀρχαῖοι τόποι, καλὰ θὰ εἴτανε νὰ καθαριστεῖ κ' ἡ γλῶσσα τοῦ Μιστριώτη γιατὶ ἀρχαία εἶναι κι αὐτὴ καὶ θὰ ζητήσουν μεθαύριο οἱ ξένοι ἀρχαιολόγοι νὰ τὴν ξετάσουν.

ΕΝΑΣ

δασάρχης καταδικάστηκε τὴν περασμένη Δευτέρα ἀπὸ τὸ δικαστήριο γιατὶ ἔφαγε, λέει, δυὸ χιλιάδες ὀκάδες κάρβουνα.

Ὁ φοβερὸς αὐτὸς Κάλιμπαν εἶχε βάλει κάλπη καὶ γιὰ βουλευτής, κι ἂν πετύχαινε θἄχε τὸ κουράγιο ὁ ἀθεόφοβος νὰ καταβροχθίσει ὅλες τὶς καρβουναποθῆκες τοῦ Κάρντιφ καὶ τοῦ Νιουκάστελ.

Ὁ Θεὸς μᾶς λυπήθηκε!

ΜΟΛΙΣ

τέλειωσαν οἱ ἐκλογὲς, καὶ ἡ Κυβέρνηση ἄρχισε νὰ ξετρυπώνει δεξὰ ζερβὰ *ἀργομίσθους*, ποὺ θὰ πεῖ τεμπελχανάδες διορισμένους σὲ διάφορες δημόσιες θέσεις γιὰ νὰ παίρνουν μιστὸ καὶ νὰ μὴν κάνουν τίποτα.

Τοὺς *ἀργομίσθους* αὐτοὺς τοὺς ἔπαψε ἡ Κυβέρνηση κι ὅλος ὁ τύπος ἐνθουσιάστηκε. Κανένας ὅμως δὲ βρέθηκε νὰ ρωτήσει γιατὶ δὲν τοὺς ἔπαυε πρὶν γίνουν οἱ ἐκλογές, οὔτε πάλι νὰ ξετάσει μήπως τοὺς διόρισε ἡ ἴδια ἡ Κυβέρνηση γιὰ νὰ κολακέψει τὸν ἕνα καὶ τὸν ἄλλο ἐκλογικὸ κομματάρχη τη

Τέτιες μικροδουλιὲς δὲν κάνουν καμιὰ ἐντύπωση ἐδῶ καὶ γι' αὐτὸ καὶ δὲν ξετάζουνται.

ΣΚΕΨΗ

ἔγινε νὰ καταργηθεῖ τὸ Ἐθνικὸ τυπογραφεῖο, μὰ ἡ σκέψη δὲν πραγματοποιήθηκε, οὔτε θὰ πραγματοποιηθεῖ, γιατὶ δὲ βρίσκεται, λένε, ἄλλο τυπογραφεῖο ἰδιωτικό, ποὺ κτλ.

Ὅσα κι ἂν εἶπαν, ψέματα. Δὲν καταργεῖται τὸ Ἐθνικὸ Τυπογραφεῖο γιατὶ μοιάζει μὲ τὸ ἀρχαῖο Πρυτανεῖο ποὺ θρέφουνται μέσα του τεμπελιάζοντας ὅλοι οἱ κηφῆνες τοῦ κόμματος.

Ἄμα καταργηθεῖ κι αὐτό, στερεύει μιὰ ρουσφετομάννα πρώτης, καὶ δὲ γίνεται.